

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1058092/1

בבית הדין הרבני האזורי תל אביב יפו

לפני כבוד הדיינים:

הרב צבי בן יעקב – אב"ד, הרב יצחק הדאיה, הרב משה בצרי

התובע (נתבע בתביעה נגדית): פלוני (ע"י ב"כ עו"ד גיל בר־זהר)

נגד

הנתבעת (תובעת בתביעה נגדית): פלונית (ע"י ב"כ עו"ד שבתאי סמינה)

הנדון: חיוב בגט – נישואין משוללי תוכן אישי ורגשי, מאיסות וחוסר סיכוי לשלום בית

פסק דין

רקע עובדתי, הפירוד והליכים שבערכאות אחרות

בפנינו תביעת הגירושין שהגיש מר [פלוני] (להלן גם: הבעל) בתאריך י"ז בכסלו תשע"ו (29.11.15), ומנגד תביעה לשלום בית שהגישה גב' [פלונית] (להלן גם: האישה) בתאריך ז' בשבט תשע"ו (17.1.16).

הצדדים נישאו כדת משה וישראל בתאריך י"ט באדר תשמ"ה (12.3.85), מנישואין אלה נולדו שני ילדים שכיום הם בגירים.

הצדדים מנהלים הליכים רכושיים בבית המשפט לענייני משפחה (ראה סעיף 21 לכתב ההגנה של האישה). הבעל עזב את הבית לפני כשנתיים (בחודש יוני 2014), ומאז אינם מתגוררים תחת קורת גג אחת. לדברי האישה, מועד עזיבת הבעל את הבית – חודש נובמבר 2014 – לפני שנה ומחצה. לטענת הבעל, האישה מקבלת שכר של 6,500 ש"ח ברוטו, מחברה שהיא בבעלותו של הבעל.

עילות התביעה – היעדר יחסי אישות, התנהלות האישה – הכתבת 'חוקי הבית', השפלות ואלימות פיזית ומילולית מצידה

בעילות התביעה מציין הבעל כי לאורך כל שנות הנישואין החל בהולדת הבן בחודש אוגוסט 1985, סירבה הנתבעת לקיים יחסי אישות, עד שבשנת 1996 רצתה להביא עוד ילד לעולם. וממועד הולדת הבת בשנת 1997 סירבה לקיים יחסי אישות.

בסעיף 17 לכתב התביעה ציין הבעל והביא כנספח את 'ספר החוקים', שהכתיבה האישה ובו שלושים וחמישה (!) 'סעיפי חוק' הקובעים ומסדירים את נורמת התנהגות בבית. בהמשך יובאו הדברים בהתייחסות בית הדין. בסעיפים 23–24 לכתב התביעה, מציין הבעל את ההשפלות שהיו מנת חלקו, וכן אלימות פיזית ומילולית שהפעילה האישה כלפיו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כתב ההגנה והעולה ממנו בדבר העדר יחסי האישות

בכתב ההגנה שהגישה האישה טענה בעיקר על התהוות חיי הנישואין והזוגיות בין הצדדים, ועל שבגין הנישואין ויתרה על קריירה. האישה מכחישה אי-קיום יחסי אישות, אך הכחשתה מתייחסת רק לתקופה שלפני הולדת הבת [נ'] (ראה סעיף 17 לכתב ההגנה).

יצוין כי הבת [נ'] כיום בת תשע עשרה שנה!

המעין בתשובת בא כוח האישה לסיכומי הבעל – בסעיף 6 – מוצא התייחסות והכחשה לטענת הבעל בדבר אי-קיום יחסי אישות בשנים 1985 עד 1997, אולם גם לשיטת האישה וטענתה, לא התקיימו כמעט, אם בכלל, יחסי אישות מאז הולדת הבת בשנת 1997.

גם מהאמור בסעיף 9 נראה שבא כוח האישה אינו מכחיש את אי-קיום יחסי האישות משנת 1997, אלא רק מנסה להלין על כך שהבעל לא הביא הוכחה לדבריו, וכן שהבעיה היא של הבעל ולא של האישה, אולם עצם המהות – ניכר שאינה מוכחשת.

תביעת שלום הבית של האישה

במקביל הגישה האישה תביעה לשלום בית. בפתח הדברים כותב בא כוח האישה:

”התובעת עותרת לבית הדין להורות ובמידת הצורך לחייב את הבעל להתכבד ולהשתתף בהליך של שלום בית, ולשם כך יתבקש בית הדין להורות כי הצדדים יפנו לסיוע מקצועי אישי וזוגי, ככל שידרש, וכן יתבקש בית הדין ליתן כל הוראה, ככל שנדרש לעיניו, לשם קיומו וקידומו של הליך שלום בית.”

כדרכו, נוהג בית הדין להפנות את הצדדים ליחידת הסיוע, עוד בטרם יבואו הצדדים לפני בית הדין, ובטרם יתקיים דיון בעניינם. הצדדים הופנו ליחידת הסיוע, ומתוך הודעת יחידת הסיוע מיום א' בשבט תשע"ו (11.1.16) התברר כי האישה מסרבת לבוא ליחידת הסיוע, או ליתר דיוק: מסרבת להתייחס לפניות יחידת הסיוע. (אף שבהודעה לא נכתב מי מבין הצדדים סירב, התברר במהלך הדיון שהסירוב בא מצד האישה, כפי שיובא להלן). הדבר כמובן אינו עולה בקנה אחד עם דברי בא כוח האישה בכתב התביעה לשלום בית שבו הוא מבקש להפנות את הצדדים לסיוע מקצועי.

טענות האישה, ההתחמקות מלהשיב כי יש סיכוי לשלום בית וההודאה במשתמע כי אין כזה בתאריך כ"א בשבט תשע"ו (31.1.16) קיים בית הדין דיון ארוך וממצה, כמשתקף מפרוטוקול הדיון.

בית הדין רצה לעמוד על השאלה המרכזית: האם האישה אכן מעוניינת בשלום בית, או שמדובר בדיבורי סרק, מהשפה ולחוץ?

בית הדין ביקש להתרשם אם בנסיבות העניין קיים סיכוי לשלום בית או שיש כאן ניסיון לאחוז ולאזוק את הבעל לחיי הנישואין, שכבר שנתיים (ואולי יותר) קיימים בפועל בעיקר ברישומי משרד הפנים, ואף קודם לכן – בהתאם לתביעת הבעל – כבר תשע עשרה שנה (ואולי אף קודם), אין כל קשר רגשי ואישי בין בני הזוג. אשר על כן, בדיון הארוך שהתקיים, ביקש בית הדין לשמוע בעיקר את האישה ולהתרשם מדבריה, וכך נעשה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בית הדין שאל את האישה אם יש סיכוי לשלום בית. האישה ענתה בתשובות 'פילוסופיות', תוך חזרה על העובדה שוויתרה על הקריירה בזמן הנישואין ותוך העלאת עניינים שאינם רלוונטיים כגידול ילדים, וכך השיבה האישה (שורות 25–41 לפרוטוקול):

"האישה: ברור, משום שיש הסכם בינינו שכיבדנו אותו כל השנים, הסכם מאוד ברור לו. ההסכם בזמן עשייתו היה הסכם שהתעכבנו בו על פרטים, והפרטים האלה כללו את העובדה שאני מוותרת על הקריירה שהתכוונתי לעשות, לתמיד, כי אני הולכת להקדיש את עצמי לילדים. אם אין הורה שיגדל את הילדים – מבחינתי לא מביאים ילדים.

בית הדין: התביעה שלך שוויתרת על קריירה זו תביעה רכושית?

האישה: ממש לא.

בית הדין: לדעתך הנישואין הם עד מאה ועשרים ואי אפשר להתגרש? הוא חייב להישאר נשוי? אני רוצה להבין את עמדתך.

האישה: אני חושבת שתביעה לשלום בית, המשמעות שלה אומרת שמבחינתי שלום בית יכול לחזור באופן מלא.

ברור שאם הוא יתמיד במשך שנים, אני לא יודעת מה. בזה אני לא מאמינה.

הקימה שלו פתאום וההחלטה לצאת היא החלטה שאין לה... שום דבר לא אמיתי. כל מה שאני חושבת הוא ש[פלונין] בגלל אישה אחרת... עכשיו שיש פה משהו נחמד וצעצוע חדש, אבל זה דבר שאפשר להחזיר בחזרה.

בית הדין: אם אין סיכוי לשלום בית – אני שואל...

האישה: אנחנו לא נמצאים במקום כמו שאתה מתאר במשך שנים רבות אין סיכוי, אבל כרגע אני לא רואה שום סיבה להתייחס למחשבות שצריכות.

אם אנחנו הולכים לבדוק את התמונה במלואה היום, היום יש סיבה מצידו להחליט שצריך לעשות מאמצים להחזיר את הילדים הביתה, לא שהם לא בוגרים כדי [לא] לגור בבית, אלא להחזיר להם את הידיעה שבית הוא ערך.

בסיפא של דבריה מציינת האישה כי שנים רבות אין סיכוי וכו', ושוב התייחסות פילוסופית לנושא ואי־התייחסות ישירה לשאלת בית הדין. גם מתוך התשובה אנו למדים שפניה של האישה למשוך את העניין "במשך שנים" וגם אז "אני לא יודעת מה". האישה גם טורחת לציין כי כך התנהלו חייהם במשך שנים, או כדבריה: "במשך שנים רבות אין סיכוי". ואכן התרשמנו כי האישה אינה מותירה אפילו פתח כפתחו של מחט, לחזרת המשפחה לחיים תקינים.

כשהתבקש בא כוח האישה להגיב על כך שאין סיכוי לשלום בית וכי חייהם של בני הזוג לא היו טובים (בלשון המעטה) וכי אין טעם להמשך דרך זו, התשובה הייתה 'היסטורית' ו'פילוסופית', תוך התחמקות מליבת הבעיה (ראה שורות 93–101 לפרוטוקול):

"בשני מישורים: זה לא נכון עובדתית, וגם אם לא היו על מי מנוחות, זו לא סיבה לפרק חיי משפחה אחרי שלושים שנה של נישואין וחמש שנים שחיו יחד.

הוא לא נכנס לחופה עיוור. חיו ביחד חמש שנים, הוא ידע מה השקפת עולמה בקשר למשפחה.

היא מתוך דאגה עמוקה לבניית משפחה שהורה אחד יהיה עוגן, היא אמרה שהיא חוששת לגדל ילד בעולם הזה בלי דמות הורית. סליחה על הביטוי –

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

'אני לא מוכנה להשריץ ילדים'. ואם אני עושה משהו, פרויקט, אני נכנסת אליו בצורה מלאה.

הוא אמר שזה מקובל עליו. מישהו החזיק אותו עם שוט? אם הוא היה רוצה...

הוא לא יכול לזרוק. הוא יכול לעתור לכל היותר. אף אחד לא תפס אותו. הוא ידע וזה מה שסוכם, והאישה מתוך שידועת שהיא יכולה להתפתח בתוך מסלול מסוים, היא בחרה לוותר על הכול.

לא מדובר בעניין כלכלי. זה תפיסה של משפחה. היא לא דתייה, אבל היא באה עם רקע, זו התפיסה של משפחה. מישהו צריך לגדל את המשפחה."

העדר ניסיון מצד האישה להשיב את הבעל לבית

בית הדין העמיד את האישה במבחן פשוט נוסף:

אישה החפצה כל כך בשלום בית, במשך שנה וכמה חודשים שהבעל מחוץ לבית – האם עשתה דבר מה בניסיון להחזיר את הבעל לחיקה?

וכך השיבה האישה (שורות 43–44 לפרוטוקול): "לא עשיתי כי זה היה עושה את ההיפך. כל דיבור שדיברנו. כרגע [פלונגי] נמצא במסלול של התנגשות, בזה צריך לטפל ולרפא."

דבר זה לכשעצמו מלמד על 'רצונה הכן' של האישה בשלום בית. צד החפץ בשלום בית עושה כל פעולה אפשרית להשיב את בן הזוג לבית. התייחסות אדישה ומתעלמת של האישה, תוך מתן הסבר בלתי מתקבל על הדעת, מלמדים כי טוב לה לאישה במציאות זו, כשהיא גרה לבדה בבית מחד גיסא, ומאידך גיסא נהנית מפירות הנישואין.

במהלך הדיון התרשם בית הדין כי בין הצדדים קיים נתק מוחלט, נתק רגשי ונתק אישי. מדובר בשני אנשים זרים שמזה שנים רבות חלקו מדור משותף. הא ותו לא!

שוב העמיד בית הדין את האישה במבחן ושאל מדוע סירבה לבוא ליחידת הסיוע שליד בית הדין, ועל כך השיבה האישה כי "צורת הדיבור שלהם, היא לא התאימה" (שורה 59 לפרוטוקול). גם בא כוח האישה דאג להעביר ביקורת על יחידת הסיוע (ראה שורה 107 לפרוטוקול), ואף גישת בית הדין – שאם אין סיכוי לשלום בית, יש להתגרש – זוכה לביקורת מהאישה (ראה שורה 134 לפרוטוקול).

מערכת היחסים ה'טכנית' וה'קפואה' בין הצדדים והתנהלות האישה כקובעת 'תקנון' וכ'מחנכת' של הבעל

בית הדין ביקש את התייחסות האישה למה שכינה בא כוח הבעל "ספר החוקים" שהכתיבה האישה בבית. נביא ציטוטים מספר מסעיפי ה'תקנון' שנכתב בחודש מאי 2006:

"סעיף 2. אין איומים – יש הסבר ולאחר מכן תוצאות טבעיות.

לדוגמה: לבקש לאכול מעל הצלחת פעם אחת, אם לא צלח, למצוא הזדמנות לאחר מכן להסביר. בפעם הבאה לעמוד על כך, עד אשר היא [הילדה] תבצע בנעימות. לא להתרגש מכלום.

סעיף 3. יש להגיד רק פעם אחת – לאחר מכן תוצאות טבעיות.

סעיף 4. אין להתערב בוויכוחים של אחרים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

- סעיף 7. אין לענות לצעקות של [נ'].
- סעיף 9. לא לבצע שום שירותים מיותרים – כל מה שהילדים יכולים לעשות בעצמם – לא לעשות עבורם. ל[נ'] – מחשב, ייבוש שער, אוכל, סירוק הכינים, הכנת אמבטיה, כביסה, תיק כבד.
- סעיף 11. בזמן שהמשפחה ערה בבית אין עבודה – לא מחשב ולא טלפונים בענייני עבודה – למעט משכורות.
- סעיף 13. לא להגיד ל[נ'] שהיא מתנהגת לא יפה, או ילדה לא טובה.
- סעיף 14. לא להתערב כאשר [פלונית] מציבה גבולות.
- סעיף 17. לפני הזמנת עובדים או קולגות של [פלונית] הביתה – התייעצות עם [פלונית].
- סעיף 18. אם [נ'] מעליבה – להסתובב עם הגב – אם היא מכה – להסתגר באמבטיה.
- סעיף 20. לא לשכוח להעביר הודעות.
- סעיף 21. לא לאחר ולא לאכזב לעולם.
- סעיף 22. לא לתת כסף למשפחה שלי, גם אם יבקשו, אלא בהסכמה.
- סעיף 23. לא לענות לטלפונים לאחר השעה 21:30.
- סעיף 24. כאשר [פלונית] מספרת מצוקות שלה, אין הכוונה שלה שעליי לפעול.
- סעיף 26. כאשר [פלונית] מתקשרת בשיחה ממתונה – לענות!
- סעיף 28. [פלונית] משוחררת מכל מחויבות כלפי משפחתי.
- סעיף 29. לא להשתגע ולא להאשים אחרים בהתנהגותי."

זה 'ספר החוקים' של משפחת [הצדדים]. ניסוח התקנות מלמד כי הן באות להציב גבולות לבעל, ולחנכו להתנהג לפי הוראות ה'תקנון'. ה'תקנות' מחייבות רק את הבעל, בעוד שהאישה משוחררת על פי ה'תקנות' מכל מחויבויות! הדבר מלמד מי ניסח ומי הכתיב את התקנות.

ועל כולנה: מתחת לספר החוקים הערות בכתב יד, עם תאריכים – מתי הפר הבעל ו'עבר על החוק'. (האישה לא הכחישה שהיא כתבה את ההערות, אף שלא אישרה, ראה שורה 69–70 לפרוטוקול). ואלה ההערות המובאות בדף התקנות, בכתב יד האישה:

- "הופר סעיף 7: בטענה ש[פלונית] הגיע לחדרה בגלל שהיה באמצע הסבר לימודים, ולא שמעה בכלל שקראה לו. 29.5.06.
- הופר סעיף 9: [פלונית] מביא דברים לצבא ש[ל'] שכח. 4.6.06.
- הופר סעיף 11: [פלונית] דיבר עם [ח'] בטלפון משעה 21:30. 7.6.06.
- הופר סעיף 9: [פלונית] מבקש מ[ל'] שוב ושוב לבוא לכדורסל. 1.7.06.
- הופר סעיף 2: [פלונית] כעס על [ל'] ולוקח לו את הפלאפון. 30.6.06."

ההערות מלמדות על היחס המשפיל לו זוכה הבעל מהאישה, משל היה הבעל תלמיד ב'חינוך מיוחד', כשהאישה – תפקידה להעמידו על מקומו הראוי לו.

האישה התייחסה לעצם עריכת ההסכם הנ"ל (ראה שורות 64–70 לפרוטוקול):

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

“האישה: הדבר הזה משקף חלק גדול מהיחסים בינינו וזה התחיל מ־2006. התחלתי לראות שהדברים לא ברורים בינינו, אנחנו מתחייבים על משהו ויום אחרי זה – כאילו לא היה ולא נברא.

דיברנו שנעשה בינינו הסכם כזה שבו נוכל לומר ולחתום, לא חתמנו, שלזה אנחנו מתכוונים, ואין לנו עניין כל יום לשנות. שנינו רוצים את אותו דבר לאורך ימים.

בית הדין: וכתב היד למטה?

האישה: לא יודעת, ל[פלונין] ולי יש כתב יד מאוד דומה. היו הפרות שאני בהחלט דיברתי עליהם, אני לא יודעת אם כתבתי אותם.”

בפני בית הדין התבררה תמונה עגומה של מערכת יחסים טכניים בין בני זוג, כאשר האישה מכתיבה תקנון שמתאים יותר לפנימייה של מוסד, מאשר לבית המושתת על ערכים של נישואין. הוא אף אינו מתאים למערכת זוגית שאינה כדת משה וישראל. ניכר כי מדובר בבית שבו שוררים יחסים טכניים בלבד, וכי רוח קפואה מהלכת בין כתליו. בית כזה אין לו יכולת קיום. קורס הוא מאליו. נוכח העיסוק האובססיבי ב'חינוכו' של הבעל ובהעמדתו על מקומו, תוך אחיזה בטענות היסטוריות ופילוסופיות, בהעדר רגש ואהבה, הרי שזכותו המלאה של הבעל לפתוח דף חדש וחיים חדשים ותקנים. ומדובר בבני זוג בשנות השישים לחייהם.

בית הדין התרשם כי האישה רוצה להמשיך את הנישואין 'על הנייר', משיקולים כלכליים או מהשקפה מוטעית על מהותו של בית ומערכת יחסים עם בן זוג, וכי אינה מוכנה בשום אופן להליך של בירור שאם לא יביא להחזרתו של הבעל לבית – תסכים שלא להחזיק את הבעל בכוח, ולסיים את הנישואין בגט פיטורין כדת משה וישראל.

הניסיון לשיקום הנישואין באמצעות יחידת הסיוע ומסקנותיה של יחידת הסיוע

עם זאת בית הדין הסכים לבדיקה ומבחן נוסף. בית הדין הציע הפניה נוספת ליחידת הסיוע שעל יד בית הדין. בית הדין הבהיר לצדדים ולבאי כוחם את עמדתו (שורות 149–166 לפרוטוקול):

“במקרה שאין סיכוי, אנחנו לא מחזיקים בני ערובה. נישואין זה לא אזיקים ולא בית סוהר.

אנחנו יכולים לעשות עוד ניסיון. אני קצת סקפטי אם כל ההליך 'לך', לא התרשמתי שזה בעל סיכויים, אבל אני מוכן לעשות עוד ניסיון.

אבל מבחינתנו אם יחידת הסיוע תציין שהבעל לא מוכן, אנחנו לא נמשוך את זה שנים, זה יהיה סוף פסוק [...] ברמה העקרונית אם אין רצון לשלום בית, אי אפשר להחזיק בכוח.

לא ניתן מצב שאנשים יהיו נשואים 'על הנייר' רק עם תיאוריות של 'אולי' ומה שהיה לפני שלושים שנים. זו הגישה של בית הדין.

אפשר לעשות עוד ניסיון [...] השאלה היא: מה מידת הסיכוי להחזיר שלום בית? בית הדין חוזר ואומר שלא ייתן להשאיר נישואין רק 'על הנייר'. למעשה, היום הוא לא רוצה. אז נשאיר אותו נשוי? אני לא חושב שזה נכון. אפשר לתת ניסיון, אבל לא ניתן שזה יהיה ללא גבול.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

במסגרת יחידת הסיוע הם יבדקו גם את הטענות, אנחנו לא מעלים את זה כרגע בבית הדין כדי לא לפגוע בסיכוי לשלום בית. אנחנו נפנה ליחידת הסיוע.

כעשרה ימים לאחר מועד הדיון, התקבלה בבית הדין הודעת יחידת הסיוע:

"[...] שוב ניסיתי לשכנע את האישה להגיע לפגישה ביחידת הסיוע. לאחר שיחת טלפון, הבטיחה לתת תשובה תוך ימים ספורים. בהמשך, האישה הופיעה ללא תיאום בפני עובדת סוציאלית אחרת בשירות, ואף היא ניסתה לשכנעה להסכים לפגישה.

בסוף שלחתי מייל – וגם על כך לא קיבלתי תגובה [...] להתרשמותי, ללא שינוי מהותי מצד האישה, לא יהיה מנוס אלא לתת החלטות שיפוטיות."

הודעת יחידת הסיוע הגיע לשולחנונו בז' באדר א' (16.2), ולמחרת ניתנה החלטה כי על הצדדים להגיש סיכומים.

הבקשה להליך טיפולי ול'תקופת צינון' אינה אלא ניסיון לעיכוב ההליך ולעינוי הדין

לאחר קבלת תגובת בא כוח האישה ובה ניסיון לטעון נגד יחידת הסיוע ולחלופין לטעון לאי-הבנה, שב ואפשר בית הדין לאישה להופיע בפני יחידת הסיוע, וקבע כי אם יתברר כי כוונתה רצינית, ייפסק הליך הגשת הסיכומים וייקבע מועד לדיון.

לאחר מכן הופיעו הצדדים ביחידת הסיוע. התקיימה פגישה ארוכה, ובסיומה התקבלה בבית הדין הודעת יחידת הסיוע (מיום ד' באדר ב' תשע"ו – 14.3.16), ובה נכתב: "[...] גב' [פלונית] מעוניינת לדחות כל החלטה גורלית, לתת 'תקופת צינון' לפחות או ללכת יחד להליך טיפולי."

למיטב הבנת בית הדין, אליבא דהאישה 'הליך טיפולי' – משמעותו: מטפל שיקבל את גישתה העקרונית שיש להמשיך כך או אחרת את הנישואין הטכניים והרשמיים, תוך 'גרירת זמן' וגרימת עינוי לבעל. ומהי 'תקופת הצינון'? על כך כבר ענתה האישה בבית הדין, שמדובר ב"שנים" (ראה לעיל).

יצוין כי בא כוח האישה הגיש בר"ע לבית הדין הגדול על החלטתנו מיום ח' באדר א' תשע"ו (17.2.16) בדבר הגשת סיכומים – בקשה שדחה כבוד הרב הראשי הגאון רבי דוד לאו שליט"א.

בית הדין דוחה את טענות בא כוח האישה בסיכומיו, כי כביכול יחידת הסיוע מציגה לבית הדין מצג שאינו נכון וכי יחידת הסיוע נוקטת בדרך שאינה מקצועית. בית הדין דוחה טענות אלה בשתי ידיים, ואין כאן מקום להאריך.

טענת בא כוח האישה על מתן זכות הטיעון, הייתה במקומה אם וכאשר היה מתברר שיש רצון מצד האישה לשלום בית ולשיתוף פעולה עם יחידת הסיוע. בהעדר רצון לשיתוף פעולה, אין מקום לטעון – כאשר התמונה התבררה באר היטב, ובדיון הארוך שהתקיים, שמע בית הדין במשך רוב הזמן את האישה ובא כוחה.

סבורים האישה ובא כוחה, כנראה, כי הליך תביעת הגירושין חייב להמשיך כמה שנים עד אשר יותשו הצדדים שניהם מבלי יכולת לפתוח פרק חדש בחייהם, או שהצד המעוניין בגירושין יהיה נתון לסחטנות.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

דעת בית הדין היא כי יש למצות בהקדם את הטיעונים עד אשר התמונה מתבהרת באר היטב, ויפה שעה אחת קודם. בית הדין מצווה על מניעת עינוי הדין ו"אם ענה תענה – אחד עינוי מועט אחד עינוי מרובה" (ראה מכילתא דרבי ישמעאל פרשת משפטים). כך עשה בית הדין שקיים דיון ארוך וממצה, ובעיקר שמע את האישה והתרשם כי האישה אינה מעוניינת בבעל כלל וכלל, ורק אינה רוצה להתגרש.

חוסר כנות תביעת שלום הבית וחוסר סיכוייה נוכח התנהלות האישה ותפיסתה את הנישואין
טענת שלום בית, חייבת להיות עם 'כיסוי' מסוים. טענת שלום בית שאין מאחוריה כל ניסיון והשתדלות – דינה להידחות, בפרט כשלדעת בית הדין אין סיכוי לשלום בית.

בנידון שלפנינו האישה אפילו לא ניסתה לשלם את 'מס השפתיים' לתביעתה. ניכר כי כל התביעה לשלום בית עניינה בנושאי הממון הנידונים – או שיידונו – בבית המשפט. האישה הוכיחה במעשיה שאינה מעוניינת בבעל אלא רק להישאר 'נשואה', וכך להרוויח ממון רב, כמו מזונות אישה, זכות הישארות במדור המשותף וכו'. כאמור, בית הדין התרשם שכבר שנים אין בין הצדדים כל קשר רגשי, וכי הצדדים חיים תחת קורת גג אחת כשני אנשים זרים.

כאמור, בית הדין התרשם באופן ודאי ומוחלט כי האישה אינה מעוניינת בשלום בית אמיתי. שלום בית אמיתי מחייב שינוי דפוסי התנהגות, ממערכת יחסים טכנית, למערכת יחסים חמה ואוהבת, ממערכת יחסים 'מחנכת', למערכת יחסים תומכת, ממערכת יחסים מבזה, למערכת יחסים של כבוד הדדי. לכך האישה אינה מוכנה, ואנו גם מסופקים (בלשון המעטה) אם היא יכולה. כל רצונה הוא להמשיך את הנישואין באופן רשמי, בבחינת 'כאן נמצא כאן היה', ובאמצעות 'חזקה דמעיקרא' לאחוז את הבעל, ולכבול אותו למערכת נישואין רעה, שאין בינה לבין זו ההולמת נישואין כדת משה וישראל כל זיקה ושייכות.

לאישה השקפה שאינה נכונה (בלשון המעטה) על מערכת הנישואין. היא דורשת שהשקפה זו תנחה גם את הגורם המטפל וכמובן גם את בית הדין. האישה לא עשתה כל מאמץ, ולו הקל ביותר, לנסות להשיב את הבעל לחיקה במשך אותה תקופה שבה אין הצדדים מתגוררים תחת קורת גג אחת (שנה וחצי ויותר), היא סירבה באופן מוחלט להסתייע ביחידת הסיוע, ומכאן שחובת בית הדין לחייב את האישה לקבל גט פיטורין כדת משה וישראל.

מהטיעונים שהעלו הצדדים, התרשם בית הדין שכנים דברי הבעל, שמזה שנים אין בין הצדדים יחסי אישות ואין כל קשר רגשי, והתרשם כי הבעל דובר אמת. מה עוד שגם האישה לא הכחישה בפה מלא את אי-קיום היחסים האישיים מאז הולדת הבת [נ'] לפני תשע עשרה שנה.

סירוב לגירושין שאינו מונע מרצון בבעל אלא ממניעים אחרים – הפסיקה ויישומה
לעניין זה של חיוב בגט כשהאישה אינה חפצה באמת ובתמים בבעל כבעל – נצטט את דברי בית הדין הרבני הגדול (בהרכב: הגר"י נסים זצ"ל, הגר"ש אלישיב זצ"ל והגר"ב זולטי זצ"ל – פד"ר חלק ז עמ' 112):

"מתקבל הרושם כי במקרה דנן לא נשאר לאשה שום יחס חיובי כלפי בעלה ולא קיים עוד אצלה כל קשר נפשי אליו, ואינה מעוניינת בבעלה בתור שכזה כלל.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ואם כך, הרי ההסבר היחידי שיש לתת לסירובה של האשה להגיע לידו הסדר סופי של פירוד הוא לכאורה רק נקמנות גרידא, בחינת 'תמות נפשי עם פלשתים', ותו לא.

אם כי ייתכן שזה נובע מהצטברות של מרירות שהיא נוקטת בלבה כלפי בעלה, אך מסיבה זו או מסיבה אחרת – דבר זה לא משנה עצם העובדה שהיא בבחינת 'לא בעינא ליה' משום שהוא שנאוי עליה, ובכל זאת, אינה רוצה להיפרד ממנו – 'אחזתיו ולא ארפנו', וניחא לה שהמצב הבלתי נורמלי יימשך לעולמים, ו'ירעו' שניהם 'עד שיסתאבו'."

התרשמנו כי כך הם פני הדברים בנדון דידן: לאישה אין כל יחס רגשי לבעל, ובוודאי אין לה כל קשר נפשי אליו זה שנים, והיא אינה מעוניינת בבעלה בתור שכזה.

נוכח מניעת חיי האישות ואילכנות הבקשה לשלום בית – האישה 'מורדת' והפסידה כתובתה לדעת בית הדין: מאחר שגם האישה אינה רוצה בבעלה וכן מנעה ממנו תשמיש, אין האישה זכאית לכתובה או תוספת כתובה.

מה עוד שענייני הממון מתנהלים בבית המשפט, ולדעת בית הדין אין מקום כלל לחיוב כתובה, כשענייני הממון נידונים בבית המשפט – אין לחייב הבעל בתרתי: הן כתובה שעל פי ההלכה, והן זכויות המגיעות על פי החוק.

ומה עוד שהאישה עצמה אינה רוצה בשלום בית – אף שאין היא חפצה במעשה הגירושין, אין היא חפצה בשלום בית כנה ואמיתי, ובכך דינם כ'מורדים זה על זה', ואין לאישה זכות לקבלת כתובה – כל כוונת האישה היא 'למשוך את הזמן' ו'ירעו עד שיסתאבו' (וראה עוד להלן).

כיצד נבחנת כנות תביעת שלום בית?

ראוי לצטט כאן גם מדבריו של הגאון הרב אברהם אטלס זצ"ל, שפורסמו ב'במות שונות', ובהן: שורת הדין (כרך ה עמ' קלא-קנד), ראה שם (עמ' קמ). וזו לשונו:

"[...] בתביעות לשלום בית שומה על בית הדין לבדוק ולבחון האם אין בה [בתביעה] משום הערמה ומרמה.

הדרך היחידה לעמוד על כנות התביעה ולדעת האם היא הוגשה בתום לב או אם לא, היא רק בדרך האומדנא, שהרי בתביעות לשלום בית אין בידי בעלי הדין האמצעים והכלים להוכיח ולבסס את תביעותיהם וטענותיהם, שהרי הטענות שביניהם הן בתחום שבינו לבינה.

ולכן הדרך של אומדנא היא הכלי היחיד להגיע לברור התביעות.

על מנת להגיע לאומדנות מוכיחות, חייב בית הדין להיכנס לפני ולפנים של חיי בני הזוג, לשמוע עובדות במכלול מערכת החיים המשותפים, וכיצד התנהלו לפני הגשת התביעות.

אין לבית הדין להתייחס אך ורק לעובדות ולהתנהגות הצדדים כפי שהיא בעת הדיונים כי כבר אמרנו שלתביעה לשלום בית עלולות להיות מגמות פסולות, והכותרת 'שלום בית' יכולה להיות 'מסך עשן' ו'כסות עינים' להסתרת הכוונה האמיתית להפיק תועלת ממונית [...]"

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

יישום הדברים בנידונו

בית הדין מתרשם כי האישה אינה רוצה בכנות בשלום בית אמיתי ובכינונם של מערכת יחסים בין בעל לאישה, כראוי בדת משה וישראל.

האישה רוצה להחזיק בבעלה כ'בן ערוכה' בלבד. היא לא הביעה כל יחס כלפיו, לא בכתב התביעה לשלום בית ולא בפני בית הדין. טענתה היחידה היא: "הבעל התחתן איתי לפני שלושים שנה, אני ויתרתי על הקריירה, לכן עכשיו לא נתגרש."

היא אינה מוכנה לעשות ולו מאמץ קטן ביותר, ולו ל'כסות עיניים', לכיוון של שלום בית אמיתי.

טענת שלום בית – ראוי לה להותיר פתח, ולו קטן וצר, להבנה ואהבה, ולא לרצף ולרפד אותה בניכור וקרירות. פתח זה לא נמצא בנידון שלפנינו.

לא ניתן בשום פנים ואופן למשוך הליכים, כשנראה כי כל כוונת האישה היא לסחוט את ממונו של הבעל, כשהנושא נידון בבית המשפט למשפחה במסגרת תביעות רכושיות שהגישו הצדדים.

פירוד ממושך והעדר סיכוי לשלום בית אמיתי

בנוסף לאמור יש לצרף את דעתו ופסקו הידועים של הגאון ר' חיים פאלאג'י שכתב בספרו חיים ושלום (חלק ב סימן קיב):

"בדרך כלל אני אומר: כל שנראה לבית דין שזמן רב נפרדים ואין להם תקנה, אדרבה צריך השתדלות הרבה להפרידם זה מזה ולתת גט, כדי שלא יהיו חוטאים חטאים רבים [...]"

וידעו נאמנה כי כל הבא לעכב מלתת גט בענין זה כדי להנקם זה מזה מחמת קנאה שנאה ותחרות – פעמים שהאיש רוצה לגרש והאישה אינה רוצה, וכדי להנקם מהאיש מעכבים הדבר שלא לשם שמים – עתידין ליתן את הדין.

וכמו כן להיפך – כשהאישה רוצה [...] וכדי להנקם מהאיש מעכבים מלתת גט שלא לשם שמים – גם בזה לא בחר ה' ויש עונש מהשמים [...]"

ועל כן גם במקרה דנן כשבית הדין השתכנע שאין כל סיכוי לשלום בית, והצדדים חיים בנפרד בין שנה וחצי לשנתיים, כאשר לדעת בית הדין כנים דברי הבעל שמזה שנים אין יחסי אישות בין הצדדים, ואין כל יחס וקשר רגשי בין הצדדים, מוטלת החובה על בית הדין להפרידם זה מזה בגט פיטורין כדת משה וישראל. ועיין פד"ר (כרך ז עמוד 120, וכן כרך יא עמוד 364):

"נראה אמנם שאין האישה אשמה במצב האומלל שנוצר [...] רובה של האשמה רובצת על שכם הבעל אך הלעולם 'תאכל חרב'.

ברור שאין להניח מצב זה להמשך ללא סוף, וכיון שברור שאין עוד תקנה שזוג זה לא ישובו לחיות בשלום, יש לשים קץ ולהפריד בין בני הזוג. ולפיכך נראה גם לנו שהצדדים חייבים להתגרש בגט פיטורין."

על אחת כמה וכמה בנידון שלפנינו שלדעתנו אין תכלית בבית המושחתת על יחסים טכניים, קרים וקפואים, כשהאישה מתיחסת לבעל באופן שאינו ראוי (בלשון המעטה), כמתואר לעיל. מה עוד שכבר תשע־עשרה שנה, מאז הולדת הבת, אין בין הצדדים יחסי אישות (כמעט, אם בכלל),

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שכן דעת בית הדין שכנים דברי הבעל לפחות ביחס לתקופה מאז הולדת הבת [נ'] (לפני תשע"ע שנה).

אין בנכונות לסבול במשך השנים כדי לשלול את הזכות לתבוע גירושין ואת הפסקת הסבל טוען ב"כ האישה (סעיפים 6–7 לכתב התשובה לסיכומי הבעל): הצדדים חיו כך שנים רבות, מי מנע מהבעל להתגרש בתחילת התקופה האמורה? ומשלא עשה כן – מחל על טענתו. טענה זו מופרכת מיסודה.

משל למה הדבר דומה? לאישה הבאה לפני בית הדין וטוענת כי בעל נוהג עמה באלימות זה שמונה עשרה שנה – וכי יעלה מאן דהו טענה כי כך היא דרך החיים של המשפחה, לנהוג באלימות, והאישה מחלה והסכימה, ועליה להמשיך ולסבול מאותה אלימות?

האם סבל של שנים שומט את הזכות לפתיחה של חיים חדשים?

אין ספק כי זכותו של הבעל לתבוע לסיים את מערכת הנישואין, גם אם סבל במשך שנים – ולדבריו עשה כן מאחר שהיה מוכן לסבול כדי שהילדים יגדלו במסגרת משפחתית, וכיום בהיותם בגירים, אין מקום להמשך הסבל.

אי חיוב הבעל ב(תוספת) כתובה משום שמעשי האישה מוכיחים שאינה חפצה בשלום כאמור לעיל, אין מקום לחייב את הבעל בכתובה כאשר האישה גם היא אינה חפצה בשלום בית – כל דבריה אודות שלום בית הם מהשפה ולחוץ, וכל השקפתה בעניין הבית אינה מאפשרת לבית יכולת קיום.

ראוי להביא בעניין זה את דברי רבנו ירוחם (מישרים נתיב כג, ח) וזו לשונו:

”וכתב מורי ה"ר אברהם בן אשמעאל כי נראה לו שאשה שאמרה 'לא בעינא ליה, יתן לי גט וכתובה', והוא אומר 'אנא נמי לא בעינא לך, אבל איני רוצה ליתן גט' – מסתברא דאין דנין אותה ב'מורדת' להפסידה כלום מעיקר כתובה ונדוניא, אלא מיהו משהינן לה תריסר ירחי אגיטא דילמא הדרי בהו. לאחר שנה כופין אותו לגרש והפסידה תוספת וכל מאי דיהיב לה מדיליה, דאדעתא למשקל ולמיפק לא יהיב לה.”

פירושים שונים נאמרו בדברי רבנו ירוחם. אולם לדעתנו ברור כי בנדון דידן שהאישה גם היא אינה רוצה בבעל – כל דבריה לשלום בית הם הסבר מדוע אינה מוכנה להתגרש ממנו, אך לא הביעה ולא מילה אחת של רצון כן ואמיתי בשלום, ואף מעשיה מוכיחים כן – אין כל מקום לחייב את הבעל בכתובה.

יצוין גם לפסק דין של בית הדין הגדול מיום י"א אב תשע"ה (27.7.2015) בתיק 847350/3 שפרסמה הנהלת בתי הדין. גם לפי דרכם אין מקום לתשלום הכתובה כשבית הדין נוכח ששני בני הזוג אינם רוצים זה בזה.

מה עוד שכאמור, הצדדים מנהלים את ענייני הממון בבית המשפט למשפחה, וכבר הביעו בתי הדין פעמים רבות את דעתם שאין מקום לחייב גם בדין המגיע לאישה מכוח ההלכה, וגם במגיע לה על פי החוק וכמליצה: 'או על פי תלמוד בבלי, או על פי הלכת בבלי' – אין מקום לתפוס את החבל בשני קצותיו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

חיוב גירושין בשל מאיסות האישה על הבעל ב'אמתלא מבוררת' ודרכי אכיפת החיוב עוד יש להוסיף בנדון דידן את היות האישה מאוסה על הבעל ב'אמתלא מבוררת', עקב התנהגותה ויחסה כלפיו, כפי שתואר לעיל.

לעניין זה – אם יכול לגרשה בעל כורחה בטענת 'מאיס עלי באמתלא מבוררת', עיין בישועות יעקב (אבן העזר עז, ב) – הובאו דבריו בפתחי תשובה (אבן העזר עז, ב), דהבעל יכול למנוע מהאישה מזונות, עד אשר תקבל את הגט, וכדעת הרא"ם, וזו לשונו:

"ואבותינו סיפרו לנו מזקיני הגאון חכם צבי ז"ל, שפעם אחד אירע בימיו שמורה אחד הורה כדעת הרא"ם, והוא ז"ל חלק עליו וסתר דינו אחר מעשה, וכפה את הבעל שיתן לאשתו מזונותיה בשלימות.

אמנם אם טען 'מאיסא היא עלי' ויש לו טעם מבורר, אף שאין הדין נותן לגרשה בעל כורחה מחמת זה, מכל מקום יוכל למנוע ממנה מזונות עד שתקבל גט פיטורין. ומעשה היה באחד שטען על אשתו שעברה על דת, ולא היה לו עדות ברורה בדבר אלא שהיה 'דגלים לדבר' קצת, וכתבתי דהבעל יכול למנוע ממנה שארה, כסותה עד שתקבל גט, ובזה יש לסמוך על דעת הרא"ם ומהר"א ששון."

וכן פסק בתשובת מהרש"ם (חלק ג סימן צג) – מהרש"ם דן בעניין מי שנשא חירשת וטען שהיא מאוסה עליו, ובתוך דבריו דן בעניין טוען 'מאיסה עלי', וכתב דב'אמתלא מבוררת' יש להתיר לו לגרשה בעל כורחה או לישא אחרת:

"והרי שיטת הרמב"ם דבטוענת 'מאיס עלי' כופין לגרש.

ואני מצאתי באור זרוע הגדול (חלק א בשו"ת שבסופו סימן תשנד) תשובת הרב רבנו ישעיה להאור זרוע שפסק כהרמב"ם. ובתשובת מהר"ח אור זרוע (סימן קנה) מבואר שכן פסק מהר"ם כמה פעמים ועשה מעשה בטוענת 'מאיס' באמתלא. ושם (סימן קנז) הביא תקנת גאונים דבכל מורדת כופין לגרש, וזהו דלא כמו שכתב הרשב"א שבבית יוסף דלא תקנו רק לדורם. ובתשובת זרע אנשים (סימן לו) הוכיח שגם דעת הרי"ף כהרמב"ם. ומה שהקשה רבנו תם על שיטה זו – יש ליישב, וגם שם הביא בשם האור זרוע שהשיב לו הרב רבנו ישעיה כן הלכה למעשה.

ושם (סימן לז) הובא תשובת רש"ל דאין כופין.

ועל כל פנים חזינן דהרמב"ם לאו יחידאה הוא, אלא דהרא"ש כתב: 'מי יכניס את עצמו לפלוגתא דרבוותא לעשות גט מעושה שלא כדין', והובא גם בטור (אבן העזר סימן עז).

מכל מקום לענין חרם דרבנו גרשום דלשיטת כמה פוסקים הוא רק דרבנן, פשיטא דיש לצרף שיטת הרמב"ם ושאר פוסקים, דלא גרע כח האיש מכח האישה, כמו שכתב בתשובת הרא"ש (כלל מב).

ואם כן בדטוען 'מאיסא עלי' מהראוי להתיר לגרש בעל כורחה. ועל כל פנים בדאיכא אמתלא מבוררת כהא דנדון דידן שהיא חרשת, יש להקל, וכן יש להתיר לו לישא אחרת על ידי מאה רבנים."

וכן פסק בתשובת חבצלת השרון (סימן ו).

והנה בנדון דידן ודאי יש כאן טענה של 'מאוסה עלי' ב'אמתלא מבוררת', הן מחמת התנהגות האישה, הן מחמת העדר יחסי אישות זה למעלה מתשע־עשרה שנה. ועל כן בנדון דידן

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

יש להתיר חרם דרבנו גרשום או לכופה להתגרש, ואף לדעת החולקים, יש על כל פנים למנוע ממנה זכות מזונות וכו'.

הוצאות משפט

בעניין חיוב האישה בהוצאות משפט. בשלב זה אנו סבורים כי אם האישה תקבל את הגט באופן מיידי מהבעל, לא ידון בית הדין בחיובה בהוצאות, אף שכל תביעת האישה וטענתה לשלום בית – אין בהן ממש. אולם אם תסרב האישה לקבל את הגט מהבעל, ידון בית הדין בחיובה בהוצאות.

מסקנות – חיוב בגירושין

לאור האמור, בית הדין מחייב את האישה לקבל גט מבעלה.

מועד סידור הגט ותנאים לעיכוב ביצוע – ככל שיתבקש כזה

מזכירות בית הדין תפתח תיק לסידור גט. בית הדין קובע מועד לסידור הגט ליום ט"ז באייר תשע"ו (24.5.16) בשעה 10:30. מועד זה הוא לאחר תום מועד ימי הגשת הערעור על החלטת בית הדין (שלושים יום מיום משלוח פסק הדין לצדדים).

אם תגיש האישה ערעור לבית הדין הגדול, ייאות בית הדין לעכב את ביצוע פסק הדין, ובלבד שהאישה תפקיד במזומן או בערבות בנקאית סכום של 50,000 ש"ח, שיחולטו לטובת הבעל, אם ערעורה יידחה. סמכות בית הדין להתניית עיכוב ביצוע בהפקדה או בכל תנאי אחר, היא מכוח סמכותו לדחות את בקשת עיכוב הביצוע, ומשכך הוא יכול להתנות כל תנאי לקבלת הבקשה.

פסק דין

לאור האמור לעיל:

- א. האישה חייבת לקבל גט מבעלה.
- ב. אין לחייב את הבעל בכתובה או בתוספת כתובה.
- ג. המזכירות תפתח תיק לסידור גט.
- ד. אנו קובעים מועד לסידור גט ליום ט"ז באייר תשע"ו (24.5.16) בשעה 10:30.
- ה. עיכוב ביצוע פסק הדין מותנה בכך שהאישה תפקיד במזומן או בערבות בנקאית, בקופת בית הדין, סכום של 50,000 ש"ח שיחולטו לטובת הבעל, אם הערעור יידחה.
- ו. בשלב זה – אם תקבל האישה את הגט במועד האמור, לא ידון בית הדין בחיובה בהוצאות משפט. אולם אם תסרב לקבל גט במועד האמור, ידון בית הדין בחיובה בהוצאות משפט.

ניתן ביום כ"ח באדר ב' התשע"ו (7.4.2016).

הרב משה בצרי

הרב יצחק הדאיה

הרב צבי בן יעקב – אב"ד